

kaemisch bloed in, zonder gevolg). Wel heeft men dieren herhaaldelijk met leukaemisch bloed ingespoten doch er is slechts één geval in de literatuur bekend waar een dergelijke besmetting gelukte (WICZOWSKY). Het is nu de groote verdienste van ELLERMANN, te hebben ontdekt, dat de bij kippen voorkomende leukaemieën wel van het eene op het andere dier kunnen worden overgebracht. Weliswaar gelukt de besmetting lang niet altijd, maar toch dikwijls genoeg, om een nauwkeurige studie mogelijk te maken. Uit zijn eerste proefreeksen trok ELLERMANN het besluit, dat er slechts één kippenleukaemie, met een tamelijk kenmerkend bloedbeeld, bestond. Verdere onderzoekingen hebben echter bewezen, dat er drie duidelijke typen bestaan, n.l. de lymphatische, de myeloische en de z.g. intravasculaire lymphoïde leucose. Toch kunnen deze verschillende ziektebeelden door hetzelfde virus ontstaan. Ook kan hetzelfde virus anaemie veroorzaken. Dit nu, gepaard met het feit, dat men bij pernicieuse anaemie myeloische veranderingen in de organen kan vinden, doen ELLERMANN de theorie opstellen, dat ook de pernicieuse anaemie dezelfde oorzaak heeft als de leukaemie. Deze korte mededeeling zal, hoop ik, voldoende zijn, om velen naar de hoogst belangrijke werkjes van ELLERMANN te doen grijpen.

KOOPMAN.

C. ELLIS and A. L. MACLEOD, *Vital Factors of Foods*. New-York, 1922. D. VAN NOSTRAND Company. Prijs / 15.—.

Over dit allervoortreffelijkste boek kan ik kort zijn. Hoewel het door twee scheikundigen is geschreven, geeft het een volledig en aangenaam leesbaar overzicht over den tegenwoordigen stand van het vitamine-vraagstuk en steekt daarbij zeer gunstig af bij vele in den laatsten tijd verschenen kleinere boekjes. Het is weliswaar zeer uitvoerig, maar laat zich zóó gemakkelijk lezen, dat het aan een ieder, die zich in dit vraagstuk wil inwerken, kan worden aanbevolen. De eenige zeer onbeduidende opmerking, die ik zou kunnen maken, is, dat in het geschiedkundig overzicht de proeven van VOIT (zie het *Handbuch der Physiologie* van HERMANN) vergeten zijn.

KOOPMAN.

Prof. Dr. FRITZ LANGE, *Lehrbuch der Orthopädie*. 592 bldz. Tweede omgewerkte druk. Jena. GUSTAV FISHER. 1922. Prijs 120 mark, gebonden 150 mark.

Van het zeer goede boek van LANGE is een tweede druk verschenen. Door de tijdsomstandigheden moest het boek beknopter worden, hetgeen zeer zeker geen nadeel is te noemen. Eenige nieuwe medewerkers, SCHEDE, HOHMANN, BECK zijn toegetreden: VON ABERLE, PREISER en RIEDINGER beleefden het verschijnen van den tweeden druk niet. Aan hun aandenken is het boek gewijd.

Nieuw zijn de hoofdstukken over kunstledematen, oorlogs-orthopaedie en verzorging van gebrekkigen. Het geheele boek is grondig herzien en menig nieuw onderwerp is ingevoegd.

In den oorlogstijd hebben de orthopaedisten vele schotfracturen

behandeld. LANGE deelt echter in het voorbericht mede, dat volgens hem de duurzame verzorging van versche verwondingen niet in het belang eener goede ontwikkeling der orthopaedie is, ofschoon vele zakelijke gronden er voor spreken. Ref. kan het niet met hem eens zijn en meent, dat de orthopaedist de aangewezen man is, om niet alleen de oude, slecht genezen, maar ook de versche beenbreuken te behandelen, daar juist het functie-herstel hier zoo buitengewoon belangrijk is.

Terecht zijn de artikelen over narcose en plaatselijke gevoelloosheid, over asepsis en antisepsis weggelaten; dit vindt men in elk leerboek over algemeene heilkunde.

LANGE heeft de algemeene orthopaedie voor zijn rekening genomen, SCHEDE het hoofdstuk van RIEDINGER over misvorming, groei-stoornis en verweeking van beenderen herzien. LUDLOFF behandelt chronische ontsteking van beenderen, gewrichten, slijmbeurzen, pezen, spieren en fasciën, BIESALSKI de zenuwziekten; BECK herzag het stuk van VON ABERLE over scheefhals, SPITZY bewerkte weder de misvormingen van de wervelkolom. De spondylitis wordt door VON BAEYER beschreven, de misvormingen der bovenste ledematen door LANGE en ROSENFELD, die der onderste ledematen door BADE, GAUGELE, LANGE en wijlen PREISER. HOHMANN en SCHEDE bewerkten samen het hoofdstuk over kunstledematen, HOHMANN de leeringen der oorlogsorthopaedie, SCHEDE de verzorging van gebrekkigen.

Enkele onderwerpen worden tweemaal behandeld in verschillende afdelingen, zoo bijv. de geboorteverlamming zoowel door BIESALSKI als door ROSENFELD, door beide met een (verschillend) plaatje. Dit was toch wel te vermijden geweest. Het spreekt van zelf, dat men nog wel eenige aanmerkingen maken kan. Zoo is m.i. het voorbeeld van een peesverplanting op bldz. 28, waar de m. extensor hallucis den verlamden m. tibialis anticus vervangen moet, niet gunstig, daar de extensor hallucis hiertoe niet krachtig genoeg is. Zoo begrijpt Ref. niet, waarom GAUGELE niet de operatie van ALBEE vermeldt, om door beenplastiek zoo noodig een nieuw pandak voor de geluxeerde heup te vormen.

Met genoegen zag Ref., dat SCHEDE de studies van onzen landgenoot M. JANSSEN over groeiende cellen en hun beschadiging uitvoerig aanhaalt.

Onlangs mocht Ref. het zeer goede leerboek van BLENCKE aankondigen. Het boek van LANGE en zijn medewerkers is veel uitgebreider. Ik denk niet, dat velen het achter elkaar zullen doorwerken. Daarentegen is het een uitstekend bezit voor den algemeenen chirurg en den praktizeerenden geneesheer, om zich te kunnen oriënteren, wanneer een geval uit de praktijk hen daartoe drijft, of wanneer zij een goed overzicht over een aandoening willen hebben.

Voor den orthopaedist is het een goed boek, dat hem weliswaar weinig nieuws zal leeren, maar dat volkomen op de hoogte van den tijd is en van groote waarde, wanneer hij de verschillende meeningen over een onderwerp levendiger voor den geest wil hebben staan. Moge het in handen van velen komen; zij zullen over de aanschaffing geen berouw hebben.